

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 3(190) ЛЮТИЙ

2010

2010 лютий № 3(190)

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено
до переліку наукових фахових видань України
(філологічні науки)
Бюлетень ВАК України. – 1999. – №4 (12)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 5 від 25 грудня 2009 року)

Виходить 2 рази на місяць

ЗМІСТ

КОНЦЕПТОЛОГІЯ

1. **Мигович И.В.** Лексические средства выражения ядра концепта «интимность»: квантитативный подход..... 5
2. **Тараненко О.Г.** Дослідження денотативного компонента у структурі лексичного значення концепту «мудрість» (на матеріалі українських тлумачних словників)..... 11
3. **Шестаков А.А.** Анализ концепта «смерть» в молодёжной неформальной субкультуре на основе текстов песен группы Cannibal Corpse 16

ЛІНГВІСТИЧНА ТЕОРІЯ

4. **Климова О.А.** Страноведческая ценность английских фразеологизмов..... 21
5. **Літвінов О.І., Літвінова М.М.** Табуїзовані та евфемістичні фразеологізми як частина англійського сленгу..... 24
6. **Новікова Г.А.** Интертекстуальність як об'єкт лінгвістичних досліджень..... 31
7. **Тишаківа Л.Т., Коваленко Л.О.** Еквівалентність при відтворенні емоційного значення знаку..... 37
8. **Fisenko V.V.** Euphemisms in politics: an embellishment or an attempt to be evasive..... 44

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

9. **Грищенко Е.В.** Цветовые концепты как составляющие концептосферы Эдгара По (на материале оригинальных и переводных поэтических произведений автора)..... 49
10. **Мацько Д.С.** Композиційні та стилістичні особливості реалізації концепції правосуддя в романі Агати Крісті „Десять негрят”..... 53
11. **Пильтенко О.Ю.** Противостояние дракона и драконоборца в мировой мифологической традиции и на материале романов Урсулы ле Гуин..... 59

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

12. **Ананьян Е.Л.** Шляхи формування навчально-педагогічного та соціокультурного комплексу знань майбутніх учителів іноземної мови..... 65
13. **Dohadailo N. I.** Communicative competence through presentations..... 71
14. **Shalina Yu.A.** Teaching English in a multilingual classroom..... 76
15. **Shekhavtsova S.O.** The pragmatic aspect in foreign language learning..... 80

16.	Ткачева Е.А. Интенсивный метод обучения иностранным языкам.....	84
17.	Tsyukh O.K. Student-oriented approach to learning using the method of self-directed projects.....	88
18.	Юнина О.Е. Использование компьютерных технологий как средства обучения иностранному языку студентов вуза.....	93

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

19.	Андріанова Н.С. Modern virtual world as a new paradigm of communication.....	99
20.	Burdina S.V. New Patterns of Social Interaction in terms of identity development.....	104
21.	Kireienko K.V. Analysis of the main concepts and theories in cross-cultural communication.....	109
	Відомості про авторів.....	115

Современный английский сленг: Онтология, структура, этимология / М. М. Маковский – М. : 2007. – 168 с. **3. Хомяков В. А.** О термине “сленг”: из истории вопроса / В. А. Хомяков // Уч. зап. Ленинградский гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена, т. 352. – 1989. – С. 56 – 63. **4. Kittredge C.** Street Magic (Black London, #1) / C. Kittredge. – London : St. Martin's Mass Market Paperback, 2009. – 326 p. **5. Partridge E. A.** Dictionary of Slang and Unconventional English / E. A. Partridge. – London, 1979. – 867 p. **6. The Oxford English Dictionary.** – Oxford : Oxford University Press, 1983. – 811 p.

Літвінов О.І., Літвінова М.М. Табуїзовані та евфемістичні фразеологізми як частина англійського сленгу

Табуїзовані та евфемістичні фразеологізми є невід'ємною частиною сленгу, що прикрашають його своєю експресивністю, точністю і виразністю.

Ключові слова: сленг, фразеологізм, евфемізм, національний менталітет.

Литвинов А.И., Литвинова М.М. Табуизированные фразеологизмы и эвфемизмы как часть английского сленга

Табуизированные фразеологизмы и эвфемизмы являются неотъемлемой частью сленга, украшают его своей экспрессивностью, точностью и выразительностью.

Ключевые слова: сленг, фразеологизм, эвфемизм, национальный менталитет.

Litvinov O.I., Litvinova M.M. Taboo and euphemistic phraseological units as a part of the English slang

Taboo and euphemistic phraseological units are an inseparable part of the English slang, they make it more expressive, precise, and significant.

Key words: phraseological unit, slang, euphemism, national mentality.

УДК 81'42 + 82.091

Новікова Г.А.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перша проблема, що виникає при дослідженні інтертекстуальності, пов'язана з визначенням цієї категорії. У сучасній лінгвістиці доки ще немає достатньої кількості дослідників, щоб виявити конкретні форми інтертекстуальності – номінувати й класифікувати їх.

Однією з причин поганої розробленості цієї тематики, на думку І. Арнольд, є велика кількість розмірів, форм та функцій включення «іншого голосу» [1, с. 346]. Теорія інтертекстуальності має потребу у всеохоплюючій і інтегративній концепції, що звертала б увагу не тільки на основні властивості тексту, а й на аспекти значення тексту. Тільки такий подвійний параметр містить у собі статичні й динамічні аспекти інтертекстуальності. І, таким чином, момент включення інших текстів або його елементів буде вважатися основним способом прояву категорії інтертекстуальності, хоча «...з погляду текстотворення та текстової інтерпретації загальноприйнято виокремлювати два аспекти аналізованого поняття: читацьку (або ж дослідницьку) та авторську інтертекстуальність, які не завжди є адекватними чи тотожними» [2, с. 32].

Той факт, що проблема інтертекстуальності не перестає привертати увагу лінгвістів, підтверджує її актуальність й пояснюється, головним чином, складністю цієї теорії. Метою цієї статті є розглянути сутність феномена інтертекстуальності, простежити як і чому ця категорія стала об'єктом лінгвістичних досліджень.

Теоретик постструктуралізму Ю. Крістева, під впливом робіт М. Бахтіна, уперше запровадила термін і почала обговорювати інтертекстуальність у кінці 60-х років ХХ століття. Основна ідея теорії Ю. Крістєвої зводиться до того, що текст у процесі інтертекстуалізації – сам постійно абсорбується й трансформується, створює й переосмислює. Тому цей процес є гарантією відкритості тексту. В результаті інтертекстуальності зводиться до парадигми відкритого й полівалентного тексту, і подібне розуміння феномена тексту стає важливим для нового й радикально інтертекстуального способу оповідання. Сама ж інтертекстуальність розуміється при цьому, за Ю. Лотманом, як проблема «тексту в тексті» [3]. Оскільки духовна діяльність людини спрямована на пізнання єдиної істини, остільки кожний культурний факт є продовженням духовної традиції, її засвоєння на новому шаблі розвитку.

За Р. Бартом, текст – «...це цитата без лапок» [4, с. 486]. «Інтертекст, або «текст у тексті», – вважає Н. Валгіна, – це введення в оригінальний авторський текст чужого тексту» [5, с. 141]. І. Арнольд визначає інтертекстуальність як «...включення у текст цілих інших текстів з іншим суб'єктом мовлення або їх фрагментів у вигляді маркованих та немаркованих, перетворених та незмінних цитат, ремінісценцій та алюзій» [1, с. 346]. Н. Кузьміна називає інтертекстом «...об'єктивну інформаційну (текстову) реальність, яка є продуктом творчої діяльності людини, яка здатна самогенерувати за стрілою часу» [6, с. 95]. Складну градацію інтертекстів запропонував Ж. Женетт [7, с. 133] (інтертекстуальність як взаємоприсутність двох текстів, паратекстуальність, метатекстуальність, гіпертекстуальність, архітекстуальність), а Д. Кліпінгер називає інтертекстуальністю «...метод прочитання одного тексту супроти іншого, що дає змогу висвітлити спільні текстуальні та ідеологічні резонанси» [8, с. 171].

Отже, інтертекстуальність і діалогічність споконвічно властиві всякому усвідомленому буттю як його ознака, що конститує, як необхідна умова існування, тому що буття (соціальне або духовне) припускає наявність як мінімум двох свідомостей, двох текстів, що перетинаються один з одним до повної заглибленості один в одній так, що кожний з них є сукупним контекстом іншого, гарантом його існування. Подібну здатність впусити, засвоїти в собі інший текст і здатність входити текстом в іншу свідомість, на думку С. Абрамова, можна позначити терміном «інтертекстуалізація» [9, с. 15]. У результаті при абсолютному взаємопроникненні двох текстів спостерігається межа інтертекстуалізації. Причому для розгляду проблем інтертекстуальності важливим є чинник спрямованості художньої структури тексту, який проявляється не тільки всередині, але й зовні. Вона [спрямованість] «...припускає відкритість «незамкнутість» художнього тексту по відношенню, по-перше, до інших художніх систем і структур, а по-друге, до читача, тезаурус якого також являє собою певну незамкнуту систему пресупозицій...» [10, с. 21].

Поняття тексту неодноразово було предметом дослідження в теорії літератури й лінгвістиці. Мовний текст – це результат діалогічної дії, якій властиві різні вербальні елементи: об'ємність (просторість), когезія й когерентність, контекст, структурність, систематичність. У лінгвістиці з поняттям тексту пов'язують два види – естетичні й поетичні тексти [11, с. 128]. Про поетичний текст говорить у своїх культурно-семіотично орієнтованих ученнях Ю. Лотман, який називає такий текст «семіотичнонасиченим». Він пропонує розглядати й досліджувати не текст взагалі, у широкому понятті цього слова, а певний текст, який буде виконувати три функції: це передача константної інформації, породження нових змістів та пам'яті («...текст має властивість зберігати пам'ять про свої контексти» [12, с. 173]). У другому випадку він (тобто текст) перестає бути пасивним учасником у передачі якої-небудь інформації, а для цього йому необхідний «співрозмовник», тоді й сам текст буде брати участь у роботі. Щоб активно працювати, свідомість має потребу у свідомості, текст у тексті, культура в культурі. Саме введення зовнішнього тексту до світу певного тексту відіграє при цьому велику роль. Уводиться такий текст, який може трансформуватись, утворюючи нове повідомлення. І трансформація може бути зовсім непередбаченою. І вже далі буде мінятися вся структура всередині того тексту, до якого вводиться інший текст. Це може бути, за Ю. Лотманом, картина в картині, фільм у фільмі або ж роман у романі тощо. Гарним прикладом «роману в романі» є роман М. Булгакова «Майстер і Маргарита», де в основний текст, створений автором, уводиться світ Майстра. У процесі комунікації активним учасником при тлумаченні тексту є читач. Розуміння змісту відбувається завдяки життєвому, культурному й історичному досвіду читача. Розуміння теж є деякою мірою учасником діалогу, воно є «...відтворенням закладеного в ньому

авторського розуміння дійсності... Після того, як літературний текст закінчений автором і доходить до читача», який повинен відреагувати на те, що прочитав» [13, с. 5]. Вагомий внесок у розробку теорії інтертекстуальності зробила Н. Фатеева, яка, узагальнивши досвід Ж. Дерріди, М. Фуко, М. Бахтіна та американських деконструктивістів, пов'язала вчення про інтертекстуальність з проблемою «розщеплюваності» свідомості сучасної людини, з пошуками в собі Іншого та «інакшості» по відношенню до себе, вважаючи, що «...створення мовних конструкцій «текст у тексті» та «текст про текст» пов'язано з активною установкою автора тексту на діалогічність, яка дозволяє йому не обмежуватися лише сферою своєї суб'єктивної, індивідуальної свідомості, а вводити в текст одночасно кілька суб'єктів висловлювання, які стають носіями різних художніх систем» [14, с. 5].

Під впливом сприйнятого читач бачить навколишній світ по-новому. Щоб текст не залишився незрозумілим або зрозумілим поверхово, частково, читач повинен бути високоерудованим і повинен уміти знайти необхідну інформацію. Крім того, «...текст усередині іншого тексту може відображати шкалу авторських вартісних оцінок, його естетичні смаки, тобто автор може: а) відсторонено подавати констатацію факту; б) виступати на підтримку висловлюваної думки; в) бути в опозиції до неї» [15, с. 168]. Відзначимо, що інтертекстуальні включення мають властивість подвійності, вони одночасно належать тексту, а також минулому, іншим текстам. Завдяки власному досвіду й під впливом історичних змін читач може іноді навіть збагатити, розширити зміст тексту. Натрапляючи на такі, на перший погляд, чужі цьому тексту елементи, ми намагаємося їх зрозуміти, пояснити, унаслідок чого тексту надаються зовсім нові відтінки й зміст. У цьому нам часто допомагають самі автори творів, коли вони вводять маркери інтертекстуальності у вигляді прямої вказівки на джерело у виносках, у словах якого-небудь з персонажів або в епіграфах. Усе це відіграє важливу роль для встановлення зв'язку з прототекстом.

Таким чином, інтертекстуальність не має меж і універсальна. Інтертекстуальність – багатошаровий феномен. Вона може розвиватися, з одного боку, відповідно до літературних традицій, специфіки жанрів, з іншого – на основі зв'язку ситуації й змісту. Нерозривність текстів семіосфери (або культури) також вирішальним образом ґрунтується на принципі інтертекстуальності, тобто нерозривність, цілісність текстів виникає в тому випадку, коли тексти зв'язані один з одним або вступають у відносини, які й становлять, у свою чергу, зв'язну, сукупну культуру. Отже, можна зробити висновок, що інтертекстуальність робить можливим існування культури. Як вважає Н. Гучинська, інтертекстуальність – це також засіб текстопородження. На основі вже відомих текстів або певних елементів створюється новий текст. Процес текстопородження містить у собі відповідно два компоненти: «...питання інтертекстуальності, тобто мотивної, сюжетної й персонажної

прагматики, і питання внутрішньої текстуальності, тобто мовленнєвокомпозиційної синтагматики» [16, с. 47].

У цьому дослідженні ми розуміємо інтертекстуальність як багатоаспектну психолінгвістичну категорію тексту, яка вказує на його комунікативні відносини з іншими текстами на змістовному, лексичному, синтаксичному та стилістичному рівнях і виражається за допомогою мовних маркерів – інтертекстем. Інтертекстема в нашому розумінні – це лінгвістичний засіб реалізації у тексті інтертекстуальних зв'язків. Під час лінгвістичного дослідження інтертекстуальності на перший план виступає комунікативний аспект тексту, тобто те, яким чином адресант, здійснюючи інтертекстуальний акт, апелює до адресата, а також каналів протікання метатекстових компонентів до іншого комунікативного простору. Сьогодні продовжується вивчення інтертекстуальності як з літературної так і з лінгвістичної точки зору. Дослідження мовних маркерів та закономірностей функціонування інтертекстем у тексті дозволить лінгвістам добиватися найглибшого вивчення тексту, бо найчастіше через брак інтертекстуальних посилань розуміння тексту стає складним, а часом і неможливим.

Література

- 1. Арнольд И.** Семантика. Стилистика. Интертекстуальность / И. Арнольд // Сборник статей / Науч. ред. П. Е. Бухаркин. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. – 444 с.
- 2. Сюта Г.** Интертекстуальність: теоретичні засади та стрижневі поняття у світлі постмодерного дискурсу / Г. Сюта // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Філол. науки. – 2003. – № 3 (59). – С. 32 – 35.
- 3. Лотман Ю.** Избранные статьи / Ю. Лотман. – Таллинн : Александра, 1992. – Т.1. – 450 с.
- 4. Барт Р.** Семиотика. Поэтика / Р. Барт – М. : Искусство, 1994. – 608 с.
- 5. Валгина Н.** Теория текста / Н. Валгина – М: Логос, 2003. – 246 с.
- 6. Кузьмина Н.** Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка / Н. Кузьмина – Екатеринбург : Изд-во УрГУ Омск. гос. ун-та, 1999. – 268 с.
- 7. Бушев А.** Явная и неявная интертекстуальность / А. Бушев // Интертекст в художественном и публицистическом дискурсе : Сб. докл. междунар. науч. конф. (Магнитогорск, 12 – 14 нояб. 2003 г.) / Ред.-сост. С. Г. Шуляжкова. – Магнитогорск : Изд-во МаГУ, 2003. – 708 с.
- 8. Кліпінгер Д.** Интертекстуальність / Д. Кліпінгер // Енциклопедія постмодернізму. – К. : Основи, 2003. – С. 171 – 172.
- 9. Абрамов С.** Интертекстуальность как конституирующий признак и условие сосуществования семиотических систем / С. Абрамов // Интертекстуальные связи в художественном тексте. – СПб. : Образование, 1993. – С. 12 – 20.
- 10. Гончарова Е.** К вопросу об изучении категории «автор» через проблемы интертекстуальности / Е. Гончарова // Интертекстуальные связи в художественном тексте. – СПб. : Образование, 1993. – С. 20 – 28.
- 11. Яшина Л.** Проза В. Дрозда: Міфопоетичний дискурс / Л. Яшина – Д. : ООО «Баланс-клуб», 2003. –

176 с. **12. Леута О.** Ю.М.Лотман о трёх функциях текста / О. Леута // Вопр. философии. – 2002. – №11. – С. 165 – 173. **13. Арнольд И.** Уистан Хью Оден. Мастерство. Поэтика / И. Арнольд, Г. Иванова – Новгород : Новгород. гос. пед. ин-т, 1991. – 38 с. **14. Фатеева Н.** Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н. Фатеева – М. : Агар, 2000. – 280 с. **15. Виват Г.** Фольклорні алюзії в поетичній творчості В. Стуса / Г. Виват // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Філол. науки. – 2005. – № 1 (81). – С. 165 – 172. **16. Гучинская Н.** Шпильманский эпос и проблема текстопорождения / Н. Гучинская // Интертекстуальные связи в художественном тексте. – СПб. : Образование, 1993. – С. 46 – 57.

Новікова Г.А. Интертекстуальність як об'єкт лінгвістичних досліджень

У запропонованій статті розглянуті актуальні проблеми інтертекстуальності. Автор приділяє свою увагу специфічним властивостям інтертекстуальності, займається лінгвістичним дослідженням цієї категорії.

Ключові слова: інтертекстуальність, категорія, лінгвістика, лінгвістичні дослідження.

Новикова А.А. Интертекстуальность как объект лингвистических исследований

В данной статье рассмотрены актуальные проблемы интертекстуальности. Автор сосредотачивает своё внимание на специфических свойствах интертекстуальности, занимается лингвистическим исследованием этой категории.

Ключевые слова: интертекстуальность, категория, лингвистика, лингвистические исследования.

Novikova A.A. Intertextuality as an object of linguistic researches

The article deals with the actual problems of intertextuality. The author concentrates attention on the specific character of intertextuality, he is engaged in linguistic research of this category.

Key words: intertextuality, category, linguistics, linguistic researches.